

TEORI OG PRAKSISDIDAKTIK

*- PAS NU PÅ MED AL DEN
PRAKSIS!*

PRÆSENTATION

Lars Emmerik Damgaard Knudsen

Lektor, ph.d.

Didaktik, Materiel Kultur, DPU/AU

Forskningsområder:

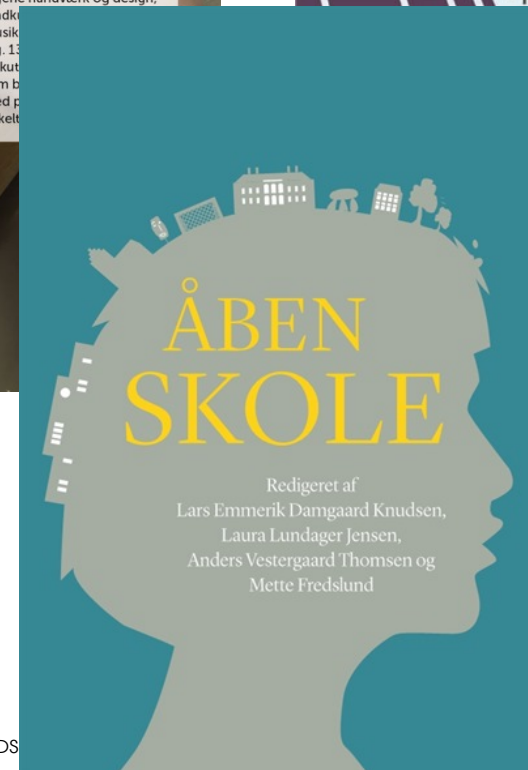
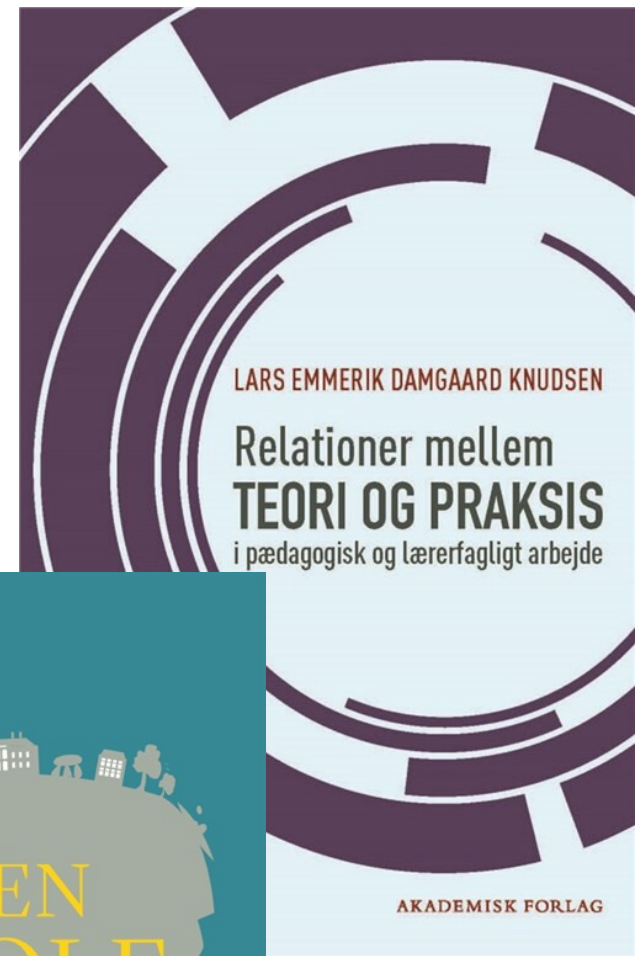
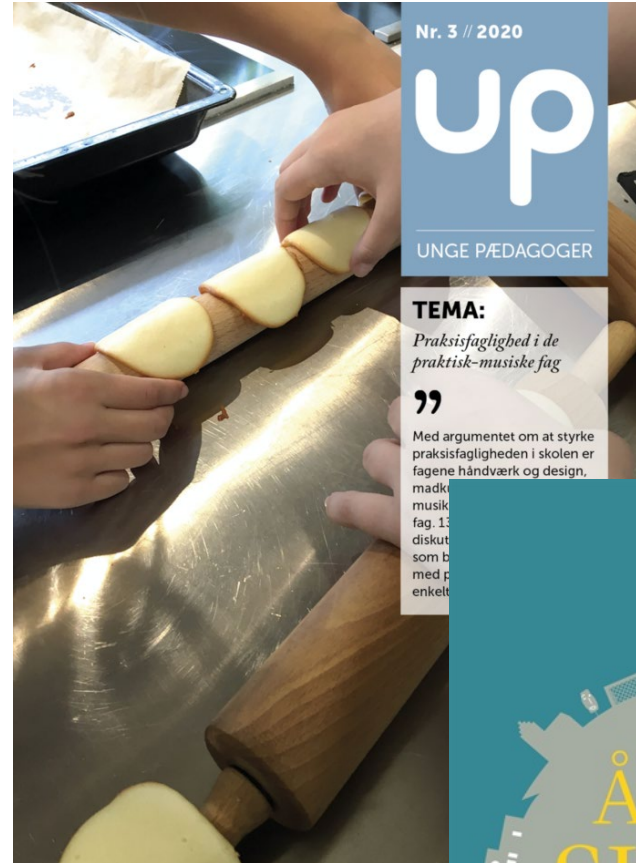
Kropslighed, teori og praksis, åben skole,
arts-based research, fænomenologi

Kontakt:

M: +45 3022 6763

E: lada@edu.au.dk

W: <http://au.dk/lada@edu>

ØNSKER OM MERE PRAKSIS I FOLKESKOLEN

Erhvervs

Freire (1973):

Teori uden praksis er intellektualisme uden anvendelsesmuligheder, som kan reflektere teorien og gøre den levende.

Men praksis uden teori er aktivisme eller instrumentalisme uden styrende principper

Projektbaseret læring

Udeskole
åben skole

Brobygning til ungdomsuddannelser

Studie-vejledning

?

'PRAKSISFAGLIGHED I LÆRERUDDANNELSEN' (HANSEN & JENSEN, 2021 – UDKAST)

- Et fokus på...
 - En fremhæ...
 - Brede og r...
 - Trækker b...
- af praksisfag

Spørgsmål til rapporten:

- 1) Hvor er diskussionen af intentionerne med praksisfaglighed? Der er faktisk nogle specifikke intentioner – og spændinger!
- 2) Savner at uddannelsesparathedsvurderingen også ses som et styringsredskab og ikke blot didaktik.
- 3) Hvad vil det sige at 'gøre noget aktivt'? Hvor er kritikken af, at det meste af skoledagen bygger på læringsplatforme og arbejde ved computeren?
- 4) Når intentionerne er meget brede, hvor er så de andre fag?

EN SMAL OG EN BRED DEFINITION AF PRAKSISFAGLIGHED

De fire hovedområder er:

- Kontor, handel og forretning.
- Teknologi, byggeri og transport.
- Fødevarer, jordbrug og oplevelser.
- Omsorg, sundhed og pædagogik.

- **Smal: Erhvervsuddannelsesrettet**

- Undervisningen i Folkeskolen indrettes efter fire uddannelsesområder på erhvervsuddannelserne
- En del af uddannelsesparathedsvurderingen

- **Bred: Almen pædagogisk**

- Måder at arbejde indenfor fagene fx som en vekslen mellem del og helhed
- At kunne relatere teori og praksis
- At kunne skifte perspektiv

DEN SMALLE - EN ULOVLIG PRAKSIS?

Aftaleteksten

"Aftaleparterne er desuden enige om, at der er behov for nye ambitiøse tiltag og en helt særlig indsats for at styrke søgningen til og gennemførelsen af erhvervsuddannelserne. Intentionen med aftalen er at sikre, at erhvervsskolerne har gode rammer, der kan understøtte høj faglig kvalitet samt styrke søgningen til og gennemførelsen af erhvervsuddannelserne ved at: Styrke praksisforholdene i folkeskolen

- Intet belæg i loven for at målrette Folkeskolen i mod bestemte ungdomsuddannelser
- Overgreb i mod formålet om generel forberedelse til videreuddannelse
- Overgreb i mod formål om tillid til egne muligheder + skolen som præget af åndsfrihed

Lov om Folkeskolen

§ 1. Folkeskolen skal i samarbejde med forældrene give eleverne kundskaber og færdigheder, der: **forbereder dem til videre uddannelse** og giver dem lyst til at lære mere, gør dem fortrolige med dansk kultur og historie, giver dem forståelse for andre lande og kulturer, bidrager til deres forståelse for menneskets samspil med naturen og fremmer den enkelte elevs alsidige udvikling.

Stk. 2. Folkeskolen skal udvikle arbejdsmetoder og skabe rammer for oplevelse, fordybelse og virkelyst, så eleverne udvikler erkendelse og fantasi og **får tillid til egne muligheder** og baggrund for at tage stilling og handle.

Stk. 3. Folkeskolen skal forberede eleverne til deltagelse, medansvar, rettigheder og pligter i et samfund med frihed og folkestyre. **Skolens virke skal derfor være præget af åndsfrihed**, ligeværd og demokrati.

LARS EMMERIK DAMGAARD KNUDSEN
LEKTOR

Danmarks Lærerforening (DLF) og Landsforeningen for 10. klasseskoler (LA10) bemærker, at begrebet praksisfaglighed ikke er klart defineret. Som det anvendes i dette lovforslag, er der tale om en meget snæver fortolkning. Der burde i stedet sættes øget fokus på begreber, som anvendelsesorientering og praksisfaglighed, i forhold til alle skolens fag og klassetrin.

Danmarks Lærerforening (DLF) bemærker endvidere, at der i folkeskolen skal være fokus på erhvervsuddannelserne, herunder de fire hovedområder, men at folkeskolen ikke kun skal undervise frem mod dele af ungdomsuddannelserne.

Skolelederforeningen finder, at det fremsendte lovforslag ikke understøtter folkeskolens formål, der taler om: at give eleverne kundskaber og færdigheder, der forbereder dem til videre uddannelse og giver dem lyst til at lære mere. Skolens opgave er dannelse og uddannelse for alle elever og skal ikke kun ses som en overgang til erhvervsuddannelsen.

Dansk Industri (DI) bakker op om definitionen af praksisfaglighed, som den fremgår af indledningen til lovforslagets bemærkninger. DI noterer sig samtidig, at det også i indledningen til bemærkningerne fremhæves, at de praksisfaglige elementer skal ses i sammenhæng med de fire hovedområder på erhvervsuddannelserne, hvilket DI bakker op om.

Dansk Erhverv er enig i, at de praksisfaglige elementer skal ses i sammenhæng med de fire hovedområder på erhvervsuddannelserne. Det er helt afgørende, at praksisfagligheden ikke afgrænses til kun at omhandle en del af erhvervsuddannelsernes fagligheder, men at indsatsen i grundskolen afspejler den diversitet og fylde, der findes i erhvervsuddannelserne.

HVORFOR VÆLGE DEN SMALLE? HVORFOR TAGER UNGE IKKE EN ERHVERVSUDDANNELSE?

—
"Studie
betyd
gælde
kapita
for fra
har la
karak
effekt
selvst

"Selvom denne forskning peger på den sociale baggrunds betydning, så anvendes den ofte til at forklare frafald som et resultat af individuelle 'deficits', når den omsættes til politik og pædagogik. Så forklares frafaldet med de problematiske unges mangel på skolekundskaber, motivation, disciplin og sociale færdigheder.

Når denne forståelse dominerer i uddannelserne, skyldes det blandt andet, **at det i uddannelsessystemets selvforståelse er den enkeltes flid og evner**, der afgør, hvor godt man klarer sig, ikke forældrenes position og uddannelse. Desuden er det de unges 'mangler', som skolerne kan gøre noget ved. **Det er vanskeligere for skolerne at gøre noget ved de kulturelle og strukturelle forhold**, som bidrager til, at nogle unge møder uddannelserne med få ressourcer. **Problemet defineres ud fra de tilgængelige løsninger."**

EN BRED FORSTÅELSE: EVA

”1. De faglige mål, der allerede findes inden for de eksisterende fag. Dette kan fx være med afsæt i den viden, der findes om, at elever **kan lære teori ved en stærk anvendelsesorientering** i de enkelte fag på måder, der er meningsfulde for eleverne.

2. Erhvervsrettethed som et særligt element i folkeskolens faglighed, dvs. som en ny indsats, der ligger inden for folkeskolens fag, som tænkes ind i arbejdet med de faglige mål, og som handler om **at styrke elevernes kendskab til og erfaring med forskellige erhverv og forskellige måder at lære og arbejde på.**

3. Folkeskolens almendannende formål, herunder også at understøtte kompetencer, der knytter sig til det **21. århundredes kompetencer, som fx kreativitet, problemløsning og karrierelæring** som overfaglige mål/tværfaglige mål, der arbejdes med i flere fag.

4. De praktisk/musiske fags selvstændige værdi, herunder **at udfolde musikalske og kreative kompetencer inden for enkelte, fastlagte fag** med egne faglige mål.”

(EVA, 2019, [Praksisfaglighed i skolen. En forundersøgelse](#))

EN BRED FORSTÅELSE: UVM

”At kunne skifte perspektiv mellem del og helhed handler meget om, hvordan eleven løser sine opgaver. Den færdighed kan bl.a. styrkes gennem praktisk arbejde, men er samtidig en væsentlig forudsætning i mere abstrakt, akademisk/bogligt arbejde, hvor der ofte skal skiftes perspektiv.” (Undervisningsministeriet, 2018a, s. 10).

(Undervisningsministeriet, 2018a, s. 10, [Vurdering af elevernes personlige, sociale og praksisfaglige forudsætninger](#))

PRIORITERING AF DEFINITIONERNE

Nævnes først:

- Konkret
- Målrettet
- Operationaliserbar
- 'At læse Bjarne Reuter'

”Ved at lade det praksisfaglige fylde mere i folkeskolen, vil det naturligt gøre flere elever mere bevidste om, at erhvervsuddannelserne også er en mulighed for de bogligt dygtige elever med praktiske evner. Ligesom en mere praksisfaglig og anvendelsesorienteret tilgang i undervisningen kan styrke elevernes faglige udvikling og øge deres interesse for eksempelvis naturfagene og teknologi”.

([Aftale mellem regeringen](#) (Venstre, Liberal Alliance og Det Konservative Folkeparti), Socialdemokratiet, Dansk Folkeparti, Radikale Venstre og Socialistisk Folkeparti om styrkelse af praksisfaglighed i folkeskolen, 12. juni 2018)

Nævnes sidst:

- Vag
- Generel
- Pædagogisk
- 'At lære at læse'

PRAKSISFAGLIGHED SOM RELATIONER MELLEM TEORI OG PRAKSIS

DPU - DANMARKS INSTITUT FOR PÆDAGOGIK OG UDDANNELSE

AARHUS UNIVERSITET

PRAKSISFAGLIGHED
14. OKTOBER 2021

LARS EMMERIK DAMGAARD KNUDSEN
LEKTOR

HVORDAN VIL MAN RELATERE TEORI OG PRAKSIS MED PRAKSISFAGLIGHED?

- Som en bro mellem teori og praksis?
- Som en handlingsvejledning?
- Som en personlig og/eller faglig viden?
- Som en etisk fordring imod at gøre verden til et bedre sted med sin viden?
- Som en vekslen mellem teori og praksis?

AT RELATERE TEORI OG PRAKSIS TIL HINANDEN – *SKAL MAN DET?*

- ”Teori er noget for hovedet og praksis er noget for hænderne.”
- ”Der er intet så praktisk som en god teori.”
- ”**Teori er, når man ved alt** - men intet fungerer. Praksis er, **når alt** fungerer - men ingen ved hvorfor. Hos os er **teori** og praksis nu forenet: Intet fungerer - og ingen ved hvorfor.”

HVAD ER TEORI? OG HVAD ER PRAKSIS?

- Teori knytter sig på græsk betydningen *tilskuer*, tilskueri eller at være tilskuer (se fx Eikeland, 2008).
 - Det er en abstraktion fra virkeligheden (se fx Durkheim).
 - Eller en kondensering af erfaringer til en systematiseret opfattelse (se fx Dewey).
- Praksis knytter gøre og handle i overensstemmelse med bestemte behov (se fx Eikeland, 2008).
 - Det er en handling (ofte ureflekteret), der er i samsvar med kulturkredsens værdier.
 - Det er udtryk for at bruge en teknik til at opnå et produkt.

KNUDSEN (2018): TEORI OG PRAKSIS DIDAKTIKKEN

Relationer	Ontologi	Hvad	Hvordan	Hvorfor	Kundskabsformer
Dikotomi: Hårde grænser	Dualisme Gensidigt udelukkende verdner. Model: T P	Teori: Logik, begreber, systemer, strukturer, Eller praksis: Erfaring, vane	Teori: Abstraktion, udenadslære, deduktivt Eller praksis: Afprøvning, observation.	Teori: Overblik, fagligt vokabular, Eller praksis: Rutine.	Teori: thêorêis Praksis: khrêsis
Polaritet: Bløde grænser.	Polært Adskilte og forbundne verdner gennem erfaringen. Model: T<-->P	Generaliserbar viden, fakta, metoder til afprøvning	Studere state of the art, induktiv og deduktiv, systematik, hypoteseafprøvning, udvikling, produktion	Indsigt i handlingsvejledning gennem afprøvning	Thêoria, poiêsis, khrêsis
Fusion: Ingen grænser	Holisme Måder at være på i én verden. Model: (T+P)	Politik, kulturer, æstetik, værdier, filosofi, religion	Kritisk analyse, induktiv, aktiv stillingtagen, eksperimenterer med udtryksformer, deltagelse, engagement, indignation	Udvikling af personlige og sociale værdier	Páthos, phrónesis
Dialektik: Vekslede grænser	Epistemologi At erkende gennem kontraster. Model: T->-<-P	Undersøgende, undrende, reflekterende, diskuterende, perspektiverende	Problem- eller emneorienteret, induktiv og deduktiv, analyserende, undersøgelsesmetoder	Skaber forståelse og perspektiv-rigdom gennem fordybelse	Thêoria, phrónesis

FRA EN DIALEKTISK OG DIKOTOMISK TIL EN POLÆR RELATION – OG PRAKSISFAGLIGHED

—

”Det antages, at folkeskolen er blevet for boglig, at skolen nu skal gøres mere praktisk, og at det bliver nødvendigt at arbejde med andre former for viden for at fremme erhvervsuddannelserne... **Herved vil man fremme den polære relation mellem teori og praksis, fordi den er anvendelsesorienteret.** Skolens hidtidige virke har i denne tanke været domineret af en dikotomisk eller dialektisk relation mellem teori og praksis, hvor der har været for meget fokus på begreber og analyse.”

[\(Sattrup og Knudsen, 2020\)](#)

- OG FUSIONÆR RELATION – OG PRAKSISFAGLIGHED

”Man kan ydermere fortolke praksisfaglighed som en relation mellem teori og praksis, hvilket kan genfindes i **aktuelle kompetencer, dvs. at kunne handlekompetencer, dvs. at kunne tage aktivt stilling (EVA, 2019) herunder samfundsfag, hvor det er demokratiprojekter og afholde** handlingsvejledende måde at tilpasse en polære måde at relatere teori og praksis til erfaring, så er der i den fusionære fortolkning en etisk og politisk viden.”

[\(Sattrup og Knudsen, 2020\)](#)

Der er umiddelbart plads til, at man kan overveje flere måder at relatere teori og praksis på i arbejdet med praksisfaglighed og derved øge både bredden og dybden af begrebet.

PRAKSISFAGLIGHED I ÅBEN SKOLE - OG DIDAKTISK AUTENTICITET

KEND DIN BY

- Arrhenius' værk 'A-Z' som redskab for kortlægning af sociale kædereaktioner
- Elever observerer deres egen by og skaber fortællinger om hverdagslivet i Ishøj
- De brugte kunstneriske værktøjer til at undersøge og formidle
- De relaterede teori og praksis på en dialektisk måde, fordi de vekslede mellem at bruge viden om kædereaktioner og deres observationer

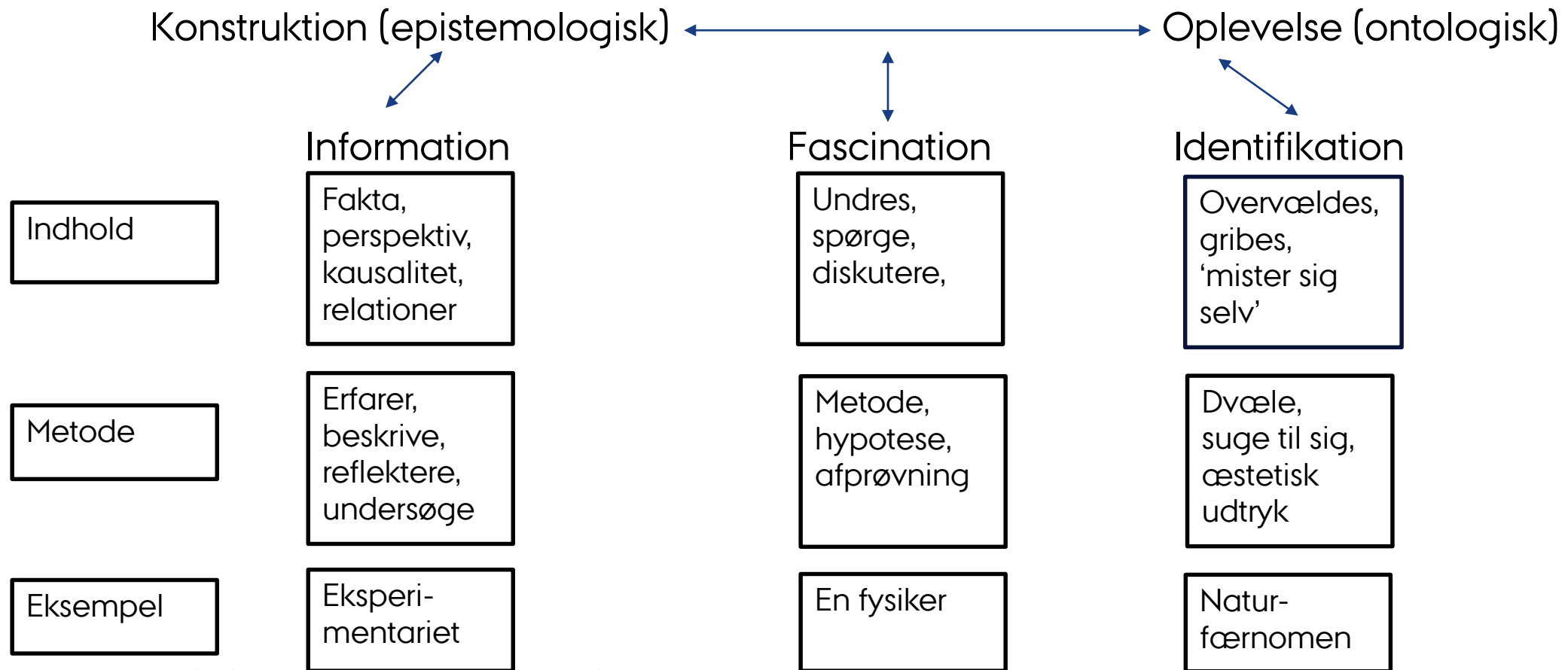

ÅBEN SKOLE SOM ET LÆREMIDDEL

- Didaktisk autenticitet: at bruge omverden som et **semantisk, autentisk læremiddel**.
- Praksisfaglighed: at eleven udforsker både **faget** og sin **forståelse**.

KNUDSEN ET AL (2017): DIDAKTISK AUTENTICITET

FORSLAG: GLEM IKKE DEN DIALEKTISKE OG DIKOTOMISKE RELATION

- **En dikotomisk teori og praksis relation er gavnligt for**
 - Teoretisk: Faglig overblik og begrebsligt repertoire til senere at forstå praksis med
 - Praktisk: Kropslig rutine og erfaring til senere refleksion over baggrunde/årsager
- **En dialektisk teori og praksis relation er gavnligt for**
 - Analytisk kompetence
 - Konkrete undersøgelser af et fænomen
 - At kunne se anvendeligheden i at veksle mellem teori og praksis

FORSLAG TIL EN DYBERE FORSTÅELSE AF PRAKSISFAGLIGHED

- Brug de forskellige relationer mellem teori og praksis til at forstå,
 - Hvad praksisfaglighed er – herunder variationsmulighederne
 - Hvordan det praktiske fokus kan relatere sig til teoretiske
 - Hvordan man kan arbejde med det i undervisningen

TAK FOR OPMÆRKSOMHEDEN

DPU - DANMARKS INSTITUT FOR PÆDAGOGIK OG UDDANNELSE

AARHUS UNIVERSITET

PRAKSISFAGLIGHED
14. OKTOBER 2021

LARS EMMERIK DAMGAARD KNUDSEN
LEKTOR

AARHUS
UNIVERSITET